

*Гура Т. В.
НТУ «ХПІ»*

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Кардинальні перетворення, які відбуваються сьогодні у більшості сфер українського суспільства, у тому числі у галузі виробництва та інженерії, висувають нові вимоги до фахівців, здатних ефективно працювати в умовах післяіндустріального, соціотехнічного простору, глобалізації та всебічної інформатизації навколишнього середовища. Це, у свою чергу, зумовлює зміни пріоритетів професійної підготовки майбутніх фахівців з когнітивно орієнтованої парадигми, спрямованої на формування в них специфічних професійних знань та вмінь, на особистісно орієнтовану, соціетальну парадигму, визначними показниками якої є всебічна обізнаність спеціаліста, його професійна культура та професійна й соціальна компетентність.

Вищезазначене, насамперед, стосується випускників технічних університетів, адже саме завдяки їх професійної діяльності відбувається стрімкий розвиток промислового сектору української економіки, її експортного потенціалу. Відповідно до міжнародних стандартів, конкурентоспроможний інженер має бути не тільки професійно і технічно компетентним, а й ефективним менеджером: він повинен володіти лідерськими якостями, розвиненою комунікативною культурою, системне сприйняттям виробничої реальності, вмінням інтегрувати інший досвід прийняття професійних рішень, тобто мати управлінську компетентність.

Здійснений аналіз вітчизняної професійної підготовки майбутніх інженерів у ВТНЗ та результати пілотних емпіричних досліджень, дають підстави зазначити, що на сьогодні професійне навчання студентів інженерних спеціальностей у більшій мірі спрямоване на формування технічної, концептуальної та інтегрованої складових їх професійної (фахової) компетентності та не забезпечує успішний розвиток тих професійних якостей, які забезпечать їх подальшу управлінську діяльність.

З огляду на це однією з нагальних потреб вищої технічної професійної освіти є створення умов, які сприятимуть ефективному формуванню у майбутніх інженерів управлінської компетентності.

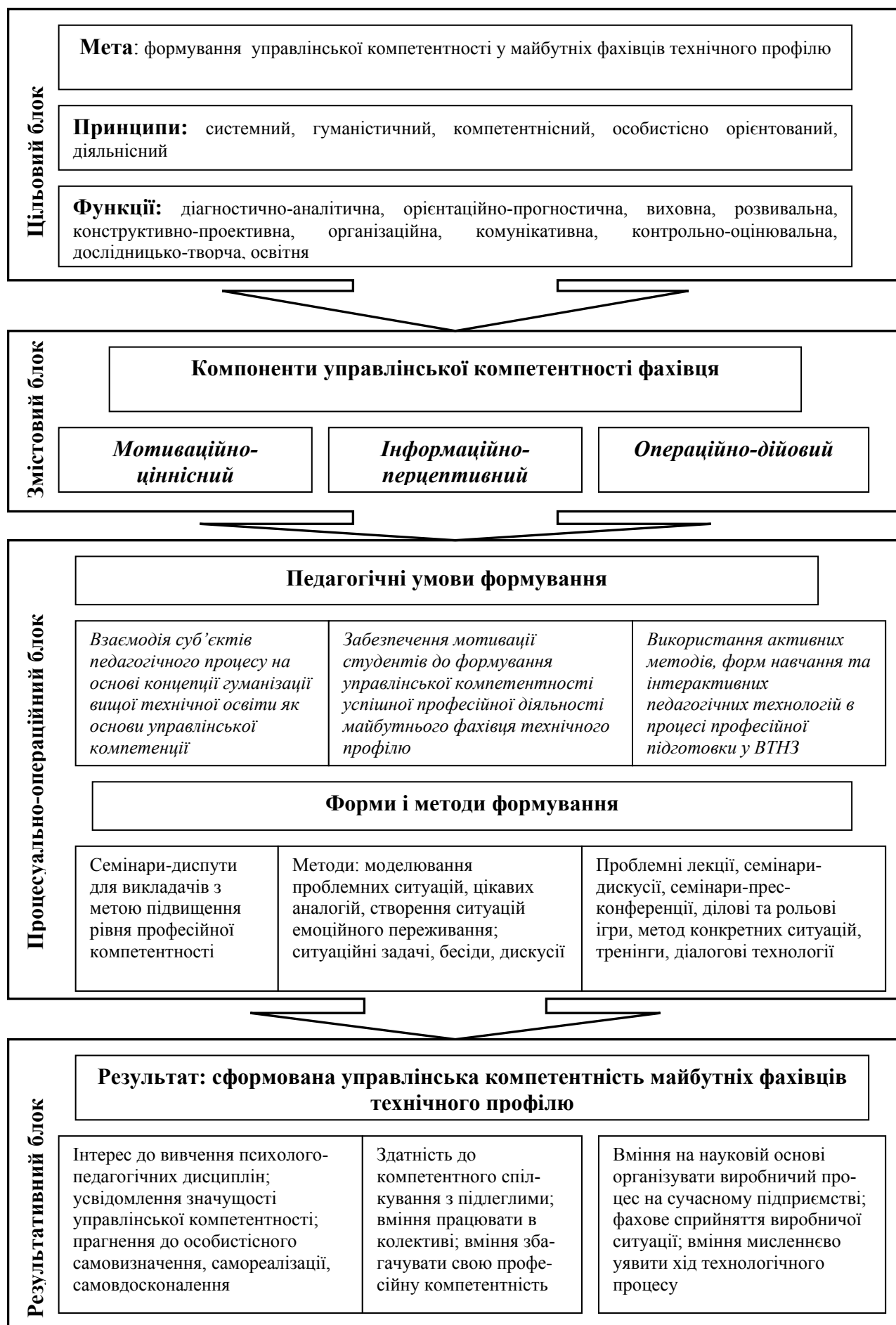
Вивченню сутності управлінської компетентності фахівців технічної сфери присвячено праці Р. Вдовиченка, О. Романовського та ін.; особливо-

сті професійної діяльності інженерів розглядалися у роботах М. Аптекаря, В. Баженова, В. Блохіна, А. Вербицького, М. Гуревичова, М. Добрускіна, М. Згуровського, Ю. Зіньковського, К. Зуєвої, О. Коваленко, М. Кореця, М. Лазарева, О. Пономарьова та ін.; специфіка професійної підготовки майбутніх інженерів стала об'єктом досліджень Є. Александрова, В. Бабаєва, Ф. Генова, К. Зуєвої, О. Ігнатюка, В. Казьмиренко, Л. Карамушки, Є. Клімова, Е. Лузік, І. Мартинюка, В. Морозова, Ю. Нагірного, В. Олексенко, О. Попової, А. Слободянюка, В. Тищенко, П. Яковишина та ін. Окремі аспекти професійної підготовки майбутніх інженерів до управлінської діяльності висвітлені у працях С. Богомоллова, К. Грищенка, А. Добрякова, В. Клепікова, Г. Козлакової, В. Марігодова, А. Мілецінека, Ю. Нагірного, В. Олексюка, Ю. Палехи, М. Рабкріна, С. Резник, С. Самигіна, Л. Столяренка, О. Романовського, Р. Турманідзе, М. Фоміної, Н. Шаронової, В. Шипунова та ін.

Проте, незважаючи на значний інтерес науковців до питань, пов'язаних з професійною підготовкою інженерів технічних університетів, проблема формування в них управлінської компетентності як у теоретичному, так і в практичному аспектах залишається малодослідженою. Це виявляється у відсутності теоретично визначеної моделі, науково обґрунтованих та апробованих педагогічних умов її формування. На прикладному рівні доцільність дослідження пояснюється, передусім, недостатньою підготовленістю майбутніх фахівців до реалізації управлінської діяльності при усвідомленні її необхідності.

Таким чином, розробка моделі її формування у процесі професійної підготовки та реалізація педагогічних умов, які забезпечать ефективність формувального впливу, є важливими для розв'язання науково-практичних завдань розвитку вищої освіти в Україні.

Результати здійсненого аналізу наукових робіт дали змогу констатувати, що до сьогодні в Україні не проводилося спеціального наукового дослідження дидактичного моделювання формування управлінської компетентності майбутніх фахівців, які навчаються в технічних університетів. Утім, цінним підґрунтям для заповнення цієї прогалини стали наявні на сьогодні праці науковців у галузі педагогічного моделювання (М. Лазарєв, Є. Павлютенков, О. Пономарьов та ін.). Теоретичні положення цих учених покладено в основу розробки моделі формування управлінської компетентності майбутніх фахівців технічного профілю (УКМФТП), яка зображена на рисунку 1.

Запропонована авторська модель складається з таких структурних блоків як цільовий, змістовий, процесуально-операційний і результативний, що формалізовано й аналітично конструють найважливіші характеристики процесу формування управлінської компетентності. Цільовий блок включає мету, принципи, функції її формування. Змістовий блок містить компоненти управлінської компетентності (УК) – мотиваційно-ціннісний, інформаційно-перцептивний та операційно-дієвий, а також педагогічні умови її ефективного формування. Процесуально-операційний блок відображає шляхи реалізації процесу професійної підготовки у ВТНЗ. Результативний блок представлений критеріями, показниками та рівнями сформованості УМКФТП.

Таким чином, запропонована нами модель доводить необхідність впровадження в навчальний процес вищих технічних університетів педагогічних умов, форм і методів, впровадження яких забезпечить ефективне формування управлінської компетентності у майбутніх фахівців технічного профілю.